

Zemědělský kalendář

2006

YDAVATELSTVÍ
JÍŘINA ŠÍRKOVÁ

Nablýskaní krasavci ze starého železa

Ten sbírá to a ten zas ono. Tato parafráze textu ze známého českého filmu *Císařův pekař a pekařův císař* je stejně pravdivá jako originál. Snad každý ve svém životě něco sbíral či sbírá a mnohým vydrží tato vášně až do smrti. Nejčastěji se sbírají známky, mince, obrazy, pohlednice, ale i různé obaly, krabičky, korunkové uzávěry od nápojů, jízdenky, dokonce i školní gumy či tužky. Prakticky lze sbírat cokoliv, co nás obklopuje na pouť po tomto světě. A že toho je!

Někdo se sbírání věnuje od mládí a jindy se do této činnosti „zblázní“ až na stará kolena. Důvody jsou pokaždé stejné. Sběratelství přináší dlouhodobé potěšení a radost i pýchu z vlastnictví cenného exponátu, kterému by často jiný člověk nevěnoval žádnou pozornost. Jsou to i krásné chvíle, které každý sběratel tráví mezi svými miláčky, kde se odreaгуje od každodenních problémů a z mysli vytěsní všechny starosti. Mohu potvrdit, že sběratelé jsou šťastní lidé a komu se tento koníček stane zaměstnáním, má v životě velké štěstí.

Oživlé vzpomínky z dětství

Vojta Čechura z Dýšiny u Plzně sbírá staré traktory. Přestože začal poměrně pozdě, až v roce 2001, má dnes patnáct exponátů čtyř značek, z nichž je jedenáct pojízdných. „Impulsem byla vzpomínka na mého tátu, který jezdil se Škodou 30,“ řekl Zemědělskému kalendáři Vojta Čechura, který je dnes předsedou

TRAKTOR ŠKODA 30 PO RENOVACI. ZA VOLANTEM JE VOJTA ČECHURA.

TAK VYPADAL TRAKTOR ŠKODA 30 PŘED UVEDENÍM DO NOVÉHO STAVU.

představenstva společnosti Klas-Bohemia, a.s. Ta se zabývá prodejem zemědělské techniky včetně moderních traktorů, takže ke svému koníčku nemá daleko. „Nejdříve jsem na inzzerát koupil první škodovku, ta však nebyla kompletní, a tak jsem sehnal druhou, potom třetí až mě to chytlo úplně. Dnes sbírám staré traktory Zetor, Svoboda a protože k historii patří i pásový traktor DT-54, mám ho již také. Zajímám se především o stroje české výroby, zejména o ty, které jako kluk pamatuji. Velmi rád bych do své sbírky sehnal i zahraniční traktor o výkonu 30 až 50 koní vyrobený do roku 1950, dále Zetor 3045 nebo 4045 s předním náhonem nebo i nákladní automobil Tatra 128 nebo 111.“

Na šumavské samotě

POHLED NA FARMU MICHLOVA HUŤ.

V osadě Lipka nás turistická značka odkázala na malou silničku, po které jsme se dostali k Michlově Huti, kde kdysi stávala nejvýznamnější sklářská huť na Vimpersku. Její hutník Michal Müller v roce 1683 objevil technologii výroby křídového, dnes křišťálového, skla, které z trhu vytlačilo i slavné sklo benátské. Vynalezl také černé sklo rubínové a snad i sklo hyalitové, což je těžké černé sklo, které se dosud nepodařilo napodobit.

Šumava spolu s oblastí Krušných a Lužických Hor, Beskyd a Jeseníků patří k nejstarším centrům sklářské výroby v českých zemích a první písemné zmínky o šumavském sklářství pocházejí z poloviny 14. století. Sklářské osady bývaly odlehilými ostrůvky civilizace v hlubokých lesích. K hutím náležely pole a louky, existovalo i zemědělské hospodářství, které však bylo v těchto oblastech málo výnosné. Skelmistři museli proto řadu potřebných věcí nakupovat. Pro majitele panství byly sklárny tedy významné nejen jako odběratelé dřeva, ale také potravinářských produktů. Součástí smluv se skelmistry

bývaly proto i podmínky odběru piva, vína, pálenky, masa apod. Jen pro zajímavost, pracovní doba sklářů ve dnech, kdy se utavené sklo zpracovávalo, trvala s krátkými přestávkami až dvacet hodin. Sklo zpracovávali zhruba třikrát týdně. Život sklářů v odlehlých osadách v horách nebyl jednoduchý, často bývali i několik zimních měsíců zcela odříznuti od civilizace a odkázáni sami na sebe. V současnosti se budoucnost šumavského sklářství přesunula do malých provozoven a ateliérových pecí.

Zašlá sláva sklářů

Na střední Šumavě vyráběly sklárny především pateříky, což byly korálky na růžence. Nebyly to sklárny nijak velké, ale roční produkce korálků šla do milionů kusů. Na jednom takovém místě, v malebném prostředí střední Šumavy, se dnes nachází farma Michlova Huť manželů Novákových.

„Kdysi tady působilo pět sklářských hutí, které vyráběly hlavně korále na růžence, ale také tabulové a černé sklo,“ říká Iva Nováková a dodává, že dodnes nacházejí na polích třpytící se barevné korálky a kousky skla, které vzdáleně připomínají někdejší velkou slávu tamních sklářů.

Na šumavské samotě žije rodina Novákových již bezmála třicet let. Samostatně hospodařit začali v roce 1993. Obhospodařují tři katastry a každý rok, pokud to situace dovolí, kupují novou

CHOV MASNÉHO SKOTU JE JEDNOU Z MOŽNOSTÍ JAK VYUŽÍT PASTVINY.

České huse

hrozilo vyhynutí

Husy některých plemen si vejce samy vysedí a odvodí housata. Jiná plemena při šlechtění na vyšší snášku tento pud sezení ztratila. U těch se chovatel neobejde bez umělé líhně a o housata se musí postarat sám. Naproti tomu z více vajec se vylíhne více housat a ekonomika chovu bude pravděpodobně vyšší. Plemeno, která sama vysedí housata, je jen několik.

Z nich je na prvním místě třeba jmenovat naše národní plemeno, kterým je husa česká, chovaná na území našeho státu již po dlouhá staletí. Je přímým potomkem zdomácnělé divoké husy velké a dokonale se přizpůsobila klimatickým podmínkám střední Evropy. Má menší tělesný rámec, houserň v chovné kondici váží 5 až 6 kg, husy 4 až 5 kg. Má jemné maso a velice kvalitní bílé peří. Toto plemeno je velmi otužilé, nenáročné na podmínky prostředí a krmení. Snáší obvykle okolo třinácti vajec a spolehlivě vysedí a odvodí housata. U části hus, kterým odebereme první housata, proběhne s odstupem několika týdnů ještě druhá snáška.

Česká husa byla již dvakrát na pokraji vyhynutí, a to ve 20. a znovu v 70. letech minulého století. Doslova v hodině

dvanácté se podařilo po roce 1980 plemeno regenerovat z několika posledních zvířat nalezených ve východních Čechách. Dnes je chováno asi 250 kusů v kontrolovaných chovech, které jsou evidované jako genové rezervy a podle odhadů je dalších asi 150 až 200 kusů v ostatních chovech.

V podstatě stejné vlastnosti má i druhé národní plemeno, česká husa chocholatá, která byla vyšlechtěna selekcí z české husy. Hlavními odlišujícími znaky jsou velká chocholka na hlavě a více esovitě prohnutý krk. Stavby chovných zvířat tohoto plemene jsou ještě nižší než u hus českých. V genových rezervách je evidováno asi třicet kusů a v ostatních chovech se objevuje pouze ojediněle.

Kromě husy české a české chocholaté jsou u nás v menších počtech chována i jiná plemena. Většina hus těchto plemen však na vejcích nesedí vůbec nebo velmi nespolehlivě.

Výjimkou jsou atraktivní, středně velké bíle zbarvené husy kadeřavé, jejichž hlavním znakem je dlouhé, zkadeřeně, spirálovitě stočené peří v horních částech trupu. Vlastnostmi se podobají husám českým, většinou také vysedí a odvodí housata. Jsou však poněkud choulostivější, a proto se nehodí do extrémně tvrdých klimatických podmínek. Protože u nejlepších zvířat dosahuje zkadeřeně peří až na zem, jsou také náročnější na čistotu prostředí.

Z dalších plemen jsou to menší, divoce zbarvené nebo bílé husy labutí. Mají poměrně vzpřímený válcovitý trup, dlouhý a štíhlý krk a výrazný hrbol na kořeni zobáku. Snášejí i více než šedesát vajec, která je však nutno vylíhnout v umělých líhních, protože tyto husy samy nesedí. Plemeno je živého temperamentu a je vhodné zvláště pro větší výběhy, kde si značnou část potravy zabezpečí pastvou. Jejich maso má v porovnání s ostatními plemeny menší obsah tuku.

Tuzemská vína s pečetí kvality

Pěstování révy vinné patří mezi nejstarší činnosti, kterým se člověk věnoval. Spolu s chlebem provází vinná réva lidskou společnost od doby, kdy se člověk usadil a začal se zabývat zemědělstvím. Archeologické výzkumy odhalily, že už před více než šesti tisíci lety se réva vinná pěstovala v oblastech dnešního Íránu a Afghánistánu. Tam se našly například pozůstatky nádob, které sloužily k uchovávání vína. Již ve starém Egyptě znali šest až osm druhů révy vinné a ve starověkém Řecku a na Krétě již můžeme hovořit o vyspělém vinařství. Odtud se také pěstování révy a výroba vína dostaly na Sicílii a do Itálie. Římané ji potom na křídlech svých výbojů rozšířili do celé Evropy.

Réva je jednou z nejstarších rostlin naší planety. Její fosilie datují paleontologové na úctyhodný věk kolem 150 milionů let, to znamená období jury z druhohor. V současné době roste na zeměkouli asi deset tisíc odrůd révy vinné, k hospodářským účelům se však využívá jen asi 200 odrůd. V současné době se réva pěstuje na ploše asi 8,2

milionů hektarů v 50 zemích světa. Geograficky má nejlepší podmínky mezi 30. až 50. rovnoběžkou na severní a mezi 30. až 40. rovnoběžkou na jižní polokouli.

Produkce hroznů neslouží pouze k výrobě vína. Velké množství plodů se využívá jednak k přímému konzumu v čerstvém stavu a také k produkci rozinek. Dietetické vlastnosti čerstvých hroznů jsou známy již od starověku. V 19. století vznikala dokonce léčebná sanatoria, která aplikovala léčbu hroznovou kůrou. Blahodárné účinky takové léčby plně potvrzují výsledky sledování současné medicíny.

Největším světovým výrobcem vína je Francie, dalšími velkými producenty jsou Itálie a Španělsko. V posledních desetiletích došlo k výraznému rozšíření vinic na jižní polokouli, především v Austrálii, Chile, Argentině, Jižní Africe, Novém Zélandu a v Brazílii.

Z bílých vín se na světových trzích nejvíce obchoduje s odrůdou Chardonnay, z červených vín Cabernet Sauvignon. Že obě tyto odrůdy pocházejí z Francie, není náhoda. Francouzští vinaři se řídí již dlouho zákony, které postupně učinily z jejich země „Mekku vinařství“.

Pokud jde o vinařství v Čechách a na Moravě, nemusíme se před vyspělým vinařským světem nijak stydět. Pravděpodobně to nebyli již zmínění římská legionáři, kteří k nám přinesli révu, dokonce ani Keltové, v jejichž vykopávkách se našly důkazy o vinohradnictví. S největší pravděpodobností k nám přinesly révu z Malé Asie první kmeny indoevropských zemědělců asi 3000 let před naším letopočtem. Po přijetí křesťanství se u nás vinařství dále rozvíjelo. Svátá Ludmila, babička sv. Václava, měla údajně poprvé použít víno k mešním účelům

České pivo

– fenomén a tradice

Pivo je nápoj, který lidstvo zná již velmi dlouho. Právě český vědec Bedřich Hrozný v roce 1913 ve svém díle pomohl objasnit, že pěnlivý mok nepochází z Egypta, jak se dlouho předpokládalo, ale že je mnohem starší. Na hliněných destičkách pocházejících z doby asi před 6000 lety, které můžeme považovat za první písemné zprávy o pivě, je popsána jeho výroba jako obětního nápoje bohyni úrody a plodnosti Nin-harra. Výrobu piva znali Sumerové i Babyloňané.

Na náš kontinent se pivo dostalo později a že se vařilo ve střední Evropě, v regionu, který obývali Keltové – Bojové, můžeme jen předpokládat. Také nemáme žádné zprávy, že by se družina praotce Čecha po svém příchodu na na-

še uzemí s pivem setkala. Proto musíme vycházet z první písemné zprávy z nadační listiny kostela na Vyšehradě datované rokem 1088, podle které byl kanovníkům kapituly přiznán desátek chmele na vaření piva. (Někdy uváděná zpráva o výrobě piva v benediktinském klášteře v Praze – Břevnově z roku 993 se dnes většinou považuje za plagjiát). A tak v současném století se české pivo prokazatelně dožívá 1000 let.

Za těch deset století prošlo české pivo dlouhým vývojem. V prvních obdobích bylo více součástí stravy než nápojem a vyrábělo se převážně v jednotlivých domácnostech, kde jeho přípravu zajišťovaly především ženy. Obdobně jako v domácnostech se vařilo pivo i v komunitách řádových mnichů. Zde je nutné poznamenat, že právě klášterní výroba piva byla v těch dobách přínosem, neboť zajišťovala kontinuitu a využívání zkušeností pro jeho rozvoj.

Obliba piva později vedla ke snahám o jeho výrobu a čepování i mimo domácnosti a kláštery. To jistě neušlo pozornosti panovníků, kteří poté na vaření zlatavého moku udělovali práva, podle kterých mohli pivo vařit pouze měšťané královských měst a kláštery. Šlechta nejprve o vaření piva neměla zájem,

Kouzlo Vánoc štětcem čarované

Již čtvrtému vydání znovuzrozeného Zemědělského kalendáře propůjčují tvář kresby Josefa Lady. Z jeho díla přímo číší láska k rodné zemi, domovu, lidem a zvířatům. Zdánlivě naivní a jednoduché křivky Ladových obrázků zná u nás každý. Také se malíř stal umělcem celého národa mnohem dřív, než mu byl titul národní umělec přidělen úředně.

Knižní ilustrace Josefa Lady provázejí generace čtenářů od kolébky do dospělosti – od lepoprel, přes pohádky až třeba po Osudy dobrého vojáka Švejka či umělcovu životopisnou knihu Kronika mého života. Přičteme-li k tomu bezpočet časopiseckých kreseb, kalendářů, pohlednic a jednotlivých obrazů, dostaneme se k úctyhodnému číslu 15 000 obrázků. Jen ke Švejkovi Lada nakreslil dobrou tisícovku ilustrací.

O životě a díle národního umělce Josefa Lady byly popsány stohy papíru a těžko se dnes hledá něco nového nebo alespoň méně známého. Snad se nám to podaří s vydatným přispěním jeho vnuka a editora malířova díla Mgr. Josefa Lady. I když se na pozemském světě s dědečkem minul o více než dva roky, pamatuje si mnoho z vyprávění své maminky, malířovy dcery – rovněž výtvarnice – Aleny Ladové a svého předchůdce v editorské činnosti, otce Jana Vrány.

„Dědeček viděl jen na jedno oko. Jako půlroční vypadl z kolébky a vypíchl si oko o tatínkův ševcovský knejp. Podle některých odborníků se tento handicap stal předností, z níž vzešla typická perspektiva jeho obrazů. Nebylo tomu odjakživa, protože poměrně dlouho kreslil v secesním duchu,“ vysvětluje Mgr. Josef Lada. Veškerou literární a výtvarnou tvorbu Josefa Lady se prolíná už od začátku láska ke zvířatům. Jeho nejznámějším dílem je kniha Kocour Mikeš, která vyšla poprvé ve čtyřech dílech v letech 1934 – 1936 a dočkala se jedenácti vydání stejně jako další knížka O chytré kmotře lišce. S mnoha dalšími zvířecími hrdiny se můžeme setkat například v publikaci Ladův veselý přírodopis s verši Františka Hrubína a titulech Kykyryky! Zvířátka z celé republiky, Ihá! Zvířátek plná kniha, Mňoukačky naší kočky, Raf! Raf! Raf! Tady je zvířecí biograf, Bubáci a hasrmani, Doktor Bolíto, Nezbedné pohádky nebo České pohádky od Jana Drdy.

Z malířovi volné tvorby s motivy zvířat lze zmínit betlém Zvířátka u jesliček nebo mnohé vánoční či velikonoční pohlednice s motivem veverka, ledňáčka, kuřat či housat. Věrný pes doprovází na mnoha Ladových kresbách ponocného při nočním vytrubování, na jiném obraze najdeme vánočního kapra. Koně, které obzvlášť miloval, zachytil Lada například na obrazech Cikáni, Vlácení, Ledaři a Pro dříví. Smutným hrdinou jeho dalších děl je prase v hlavní roli slavných zabijaček, za všechny další zástupce zvířecí říše jmenujme krávu, vydru či divokého kačera. „Ani po dědečkově smrti se vydávání knih s jeho obrázky zvířat nezastavilo. Spočítal jsem, že jich zachytil více než sto dvacet druhů. Byl i velkým přítelem zvířat živých, které mu jistě dodávaly inspiraci. Pominuli spousty koček, z nichž ostatně vzešli slavný Mikeš, který prý skutečně v Hrusicích žil, i jeho méně udatný následovník Nácíček, byli právoplatnými členy jeho rodiny jezevčice Fifinka a foxterier Flynn,“ doplňuje Mgr. Josef Lada

Jeho dědeček prožil chudé dětství a jak později často a rád vzpomínal, nejkrásnějším obdobím pro něj byly Vánoce a hlavně Štědrý den. Sváteční atmosféra a dětské radovaný se nesmazatelně vryly do jeho tvorby. Na Vánoce se netěšil kvůli dárkům, které stejně jako dítě nedostával, ale pro krásnou sváteční náladu. Mgr. Lada podotýká: „Stromeček mívali sice malý a chudě zdobený, ale dědeček se z něj radoval víc než bohaté děti, které ho měly až do stropu. Ladovic stromek stál pevně usazen